rea contactelor culturale. Dicţionarul pe care îl aducem în atenţie are meritul de a fi îmbogăţit lexicografia românească, fiind o lucrare cuprinzătoare şi bine fundamentată teoretic. În final, îi dorim autoarei să îşi păstreze curiozitatea intelectuală cât mai vie, pentru a mai redacta varianta omoloagă a lucrării, şi anume, un dicţionar englez-român, urmând aceeaşi linie a terminologiei religioase.

ANDREEA-NORA PUŞCAŞ
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu" al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. Emil Racoviţă, 21
andreea_nora_pop@yahoo.com

ALINA-MIHAELA PRICOP (coord.), ANDREEA-GIORGIANA MARCU, MIHAELA MOCANU, OANA ZAMFIRESCU, *Lexicografia poliglotă în secolele al XVII-lea–al XXI-lea: liste, glosare, vocabulare, dicţionare, lexicoane, tezaure care conţin limba română. Bibliografie*. Introducere de ALINA-MIHAELA PRICOP, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2017, 363 p.

O contribuţie remarcabilă în domeniul bibliografiei lexicografice româneşti o reprezintă volumul *Lexicografia poliglotă în secolele al XVII-lea–al XXI-lea: liste, glosare, vocabulare, dicţionare, lexicoane, tezaure care conţin limba română. Bibliografie*. Realizat în cadrul proiectului de cercetare *Dicţionarele multilingve româneşti. Istoric şi tipologie* (cod: PN-II-RU-TE-2014-4-0195), coordonat de Alina-Mihaela Pricop, volumul aici prezentat vine să umple un gol în literatura de specialitate românească, punând la dispoziţia celor interesaţi de diverse aspecte lingvistice (lexicografice, terminologice şi traductologice), vechi sau actuale, un „instrument practic" de lucru.

Lucrarea se deschide cu o *Introducere* (p. 9–30), semnată de Alina-Mihaela Pricop, în care se expun cadrul metodologic al cercetării, corpusul ce stă la baza întocmirii acestei bibliografii, o prezentare succintă a producţiei lexicografice româneşti de la începuturile sale şi până în anul 2016, a elementelor de natură teoretică având ca obiectiv o descriere atât a elementelor micro- şi macrostructurale din structura unui dicţionar poliglot, cât şi a organizării articolului bibliografic.

Conţinutul propriu-zis al volumului este gândit în două părţi. În prima parte, intitulată *Bibliografie ordonată alfabetic* (p. 31–87), autorii realizează, apelând la lucrări de referinţă româneşti – *Bibliografia românească veche (1508–1830)*. *Bibliografia românească modernă (1831–1918)*; *Bibliografia românească retrospectivă (1919–1959)*; *Bibliografia românească de lingvistică (1944–2016)* –, dintre care doar una are un caracter lexicografic de tip monografic, şi anume M. Seche, *Schiţă de istorie a lexicografiei române*, vol. I–II, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1966/1969 –, un inventar al operelor lexicografice poliglote din secolele al XVII-lea–al XXI-lea, pe care le organizează după criteriul alfabetic. Lucrările astfel prezentate beneficiază de o catalogare tip, standardizată.

Partea a doua, intitulată *Bibliografie adnotată şi ordonată cronologic* (p. 89–339), vine să completeze şi să arate dimensiunea efortului şi străduinţei autorilor volumului. Pe lângă descrierea tematică clasică, realizată, de data aceasta, în baza criteriului cronologic, autorilor le revine meritul de a adnota fiecare prezentare cu o listă selectivă de referinţe, ce pot constitui puncte de plecare în posibile investigaţii ştiinţifice ale acestor lucrări. Din acest punct de vedere, volumul este şi o bibliografie semianalitică şi critică.

Se cuvine subliniat că autorii includ şi dicţionare care au în structură dialectul aromân, apreciind importanţa unor asemenea lucrări în structura volumului drept elemente de înţelegere a evoluţiei dialectelor istorice ale limbii române.

Volumul se încheie cu un *Indice (autori, limbi materii)* (p. 341–355), un rezumat în limbile engleză şi franceză (p. 357–360) şi o selecţie a articolelor publicate în cadrul proiectului.

În deplin consens cu Alina-Mihaela Pricop, apreciem că „[v]olumul oferă o perspectivă de ansamblu asupra unui sector bogat, variat, dar, în acelaşi timp, neomogen şi atipic, al lexicografiei româneşti. Bibliografia analitică şi critică constituie un instrument de lucru şi un punct de plecare pentru studii referitoare la specificul lexical al limbii române" (p. 30).

MARIA ALDEA
Universitatea Babeş-Bolyai
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horia, 31
aldea_maria@yahoo.com

ALINA PAMFIL, *Didactica literaturii. Reorientări*, Bucureşti, Editura Art, 2016, 320 p.

A scrie şi a citi un text de didactică a limbii şi literaturii române astăzi necesită parcurgerea câtorva prolegomene istoric situate în contemporaneitate, fiindcă paradigma timpului educaţional românesc actual, (anul de referinţă al publicării lucrării este 2016, iar când scriu această recenzare este deja 2017), înseamnă în linii mari următoarele: o reformă educaţională continuă, presupunând o vieţuire în perpetuă tranziţie sau pe un interval ambiguu descris ca o estompare a marginilor riguroase de referinţă; voci vizionare singulare, fără efect asupra unei deveniri pozitive; o istorie a didacticii limbii şi literaturii române pe jumătate scrisă, care îşi aşteaptă încă arhitectul de geniu, care să producă validarea ca relevantă în vreun fel a viziunii sale pentru evoluţia ulterioară a domeniului; o politică a educaţiei mari cripto-conservatoare, oricum ermetică în ceea ce priveşte idealul ei educaţional, o politică educaţională mică bazată pe o sumă de profesori demoralizaţi care se comportă ca o armată debusolată, deci perdantă, produsă de o sută de facultăţi naţionale româneşti care nu vorbesc aceeaşi limbă în ceea ce priveşte educaţia; un obiect al educaţiei difuz spre confuz, dar manipulat ca fiind bun şi valid prin date de excepţie, olimpici, valori afirmate şi confirmate, care nu sunt exclusiv produs naţional formal; un set de provocări ascunse din partea viitorului, întotdeauna un inamic inteligent şi versatil şi alţi mici ori mari factori frenatori, ori disturbanţi. Părând elemente de brainstorming, descrierile de mai sus fac ca orice minte echilibrată să se uimească, dar deocamdată în coerenţa educaţională românească acestea sunt cred eu problemele fundamentale cu care ne confruntăm, iar homeostazia sistemului este doar inerţială. Cu aceste, poate îngroşări, în minte, am început să citesc încă o carte din seria celor mai remarcabile ale ultimelor două-trei decenii pe care le are literatura românească de profil, trei dintre ele aparţinând aceleiaşi autoare, Alina Pamfil, o didacticiană reputată, profesor la Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca. Lucrarea face parte dintre acele opuri care greu se lasă recenzate. Lectura pe diagonală este imposibilă. Fascinaţia autoarei pentru ţesătură măiestrit elaborată este evidentă, aşa că verticalul şi orizontalul alcătuiesc un desen complet, excelent stăpânit, temeinic sudat şi decorat cu sugestive imagini. Miza lucrării, în limbajul genuin al specialistei este justificat prin: „necesitatea de a configura o nouă didactică a literaturii, argumentează nevoia înnoirii, recartografiază domeniul şi explică harta acestuia" (p. 5), toate acestea din perspectiva convingerii personale că „forţa modelatoare a literaturii" nu poate fi subsidiară în procesul educaţional, sintagma descriptivă de mai sus având acoperire şi prin termenul „formativ" foarte des întrebuinţat în lucrare. De fapt, autoarea dialoghează prin acest concept rejuvenat – să nu uităm că el a fost o piesă de rezistenţă în didacticile şi programele predecembriste – cu abordările majore experimentate în ultimele decenii în predarea literaturii în preuniversitarul românesc, şi anume abordarea estetică, care a degenerat în „statutul muzeal" al literaturii, şi abordarea comunicaţională, care a degenerat în pierderea esenţei disciplinei. Efortul Alinei Pamfil este mai întâi de recalibrare a acestor tendinţe şi a implicaţiilor lor, dar operaţia este atât de minuţioasă, aici intrând atributele laborioasă şi complexă,